

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbata.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegraful Român”, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de douăori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

„Starea primordială de drept a Românilor pe pământul săsesc”.¹

— Cartea dlui Georg Müller. —

Di Georg Müller, arhivarul universității săsești, a tipărit nu de mult o lucrare extinsă despre „starea primordială de drept a Românilor pe pământul săsesc”. Invătațul Sas a răscolit arhivele, ca să pună în lumina ei adevărată una din cele mai grele probleme din câte le-a avut simțul de dreptate al guvernelor noastre în secolul trecut. A crezut, că aparatul științific îi poate da în mână argumente suficiente să dovedească cât de puțin întemeiată este părerea, că și Români, locuind pe fundul regiu de odinioară, ar fi avut drepturi egale cu Sașii. Cartea dlui Müller nu ni se prezintă prin urmare ca lipsită de orice tendință. Ea este o încercare de-a pune rezultatele istoriografiei mai nouă în serviciul tendinței vădite a Sașilor, de a scoate cu desăvârșire pe Români dela universitatea săsescă.

În introducerea lucrării sale ne dă mai întâi autorul literatura, ce tratează despre starea de drept de odinioară a Românilor. Întâlnim diferite studii publicate mai ales de istoricii unguri, unele mai vechi, altele mai nouă, unele cuprinzând date prețioase, altele (ca articolele lui Dr. Solyom-Fekete Ferencz) lipsite de orice valoare științifică. Scriind despre noi acest domn nu găsește cu cale a se adresa și la literatura noastră istorică, de unde ar fi putut lua informații mai bune, cari l-ar fi putut scuti de o seamă de greșeli, ce le-a comis. Lucrările istoricilor români le declară dl Müller de „foarte defectuoase și necomplete” (sehr lückenhaft und unvollkommen) punând între acestea în special Istoria poporului românesc tipărită în limba germană de dl Iorga. Pentru dânsul și astăzi cea mai bună lucrare despre cnejii români este cea tipărită în 1846 de baronul Iosif Kemény, fără să știe ceva despre excelentul studiu publicat în materia aceasta de dl I. Bogdan în Analele Academiei române XXVI (1904). Din ignorarea aceasta a literaturii istorice române, precum și din faptul, că dl Müller găsește prețioase date (wertvolle einschlägige Daten) într-o broșură polemică din anul 1869 a advocatului și reprezentantului universității săsești², reiese scrupulozitatea „științifică” a autorului nostru.

Nu ne vom mira deci, dacă tratând despre vechimea documentară și despre natura „coloniilor” române în Ardeal, autorul va aproba constatările făcute de dnul Szádeczky acum câțiva ani.³ Dânsul distinge trei grupe de coloniști români. În cea dintâi sunt a se înșira Români menționați în anul 1222⁴ de regele

Andrei II, care vorbește de un teritoriu numit „terra Blacorum”, a cărei hotare și jurisdicție le determină același rege în anul 1223,¹ iar în anul următor, 1224,² ia măsuri cu privire la dreptul de proprietate a pădurilor situate pe acest teritoriu. Români menționați aici pe teritoriul aparținător districtului de mai târziu al Făgărașului (auf dem Gebiete des nachmaligen Fogarascher Distriktes) nu ar fi a se considera de proprietari legali, ci numai ca usufructuari ai teritoriului numit după ei, afirmă dl Müller, fără să dovedească prin nimic ipoteza aceasta a sa. Ei au fost colonizați pe teritoriile respective în schimbul unor servicii, ce urmau să le presteze. Pășunile munților dela granița Ardealului resp. a Ungariei vor fi format pentru Români nomazi în deajuns un punct de atracțiune, spre a se angaja la astfel de servicii. Iar organele statului ungar, încredințate cu paza granițelor, îi vor fi considerat pe Români, cari vagabondau prin munți, de potriviți spre a fi puși să păzească granițele țării. Impotriva continuității vorbesc și numirile slave și de caracter dac de munți, râuri, locuri și câmpuri, cari sunt dela Slavi și Daci (așadară nu românești, exclamă dl Müller). Mai departe și împrejurarea, că Unguri nu ar fi lăsat la granița atât de expusă năvălirilor dușmane pe Români subjugati și inclinați mai mult spre conspirații împotriva statului ungar cu dușmanii învecinați — ce insinuație! — ci i-ar fi alungat sau mutat alurea, cum au făcut cu Slavii și Dacii, în al căror loc au colonizat pe Români, — înfirmează teoria despre continuitatea Românilor.

A doua grupă a coloniilor române, în ceea ce privește terminul când se menționează ei, o formează Români de pe fundul regiu, amintiți în anul 1288, iar grupa a treia Români așezați pe moșiile unor nobili, aparținătoare comitatelor și numiți în anii 1292 și 1293.

Impărțirea aceasta a dlui Müller nu este întemeiată pe interpretarea corectă a documentelor respective și deci nu corespunde adevărului istoric. Despre aceasta s’ar fi putut convinge autorul și prin descoperirea făcută de canonicul Karácsonyi János³, dacă ar fi vrut să fie depun obiectiv.

Va fi de ajuns să remarcăm faptul, că documentar Români sunt menționați mai întâi pe așanumitul „pământ săsesc”. Canonicul Karácsonyi interpretând corect un pasagiu dintr-o diplomă a regelui Bela IV (1250), constată, că cea dintâi mențiune se face despre Români în anul 1210, când regele Andrei II trimite țarului din Vidin în ajutor pe Ioachim, comitele din Sibiu, care și-a luat cu el Sași, Români, Săcui și Biseni.⁴ Natural și logic este a admite, că acești Ro-

mâni locuiau pe teritoriul comitatului Sibiu — cum o face și dnul Karácsonyi¹ și nu în districtul Făgărașului, unde ar vrea să-i caute dl Müller.

Dacă, prin urmare, în anul 1210 găsim alături de Sași, Săcui și Biseni, și Români în comitatul Sibiuului, aceasta confirmă pe deplin părerea dlui Iorga, că „desertum”-ul dăruit Sașilor nu este a se considera de un „desert, metafizic”,² de o terra „vacua et inhabitata”. Căci ce i-ar fi îndemnat pe Sași a coloniza popoare străine pe pământul, care le-a fost dat câțiva ani mai înainte exclusiv lor. De altfel în anul 1288 se amintesc deadreptul Români în comitatul Sibiuului și în districtul Brașovului,³ așa încât nu încape îndoială, că ei au fost găsiți aici de Sași, ca și de cavalerii teutoni, că ei își aveau pământul lor în Ardeal: „terra Blacorum” (Zimmermann-Werner I, 20), din care se ia o parte, ca să se dea străinilor: terra „exempta de Blacis” (Ub. I, p. 27), întocmai așa cum se dă și pădurea lor (sylva Blacorum) Sașilor, spre a se folosi de ea împreună cu Români.

Un studiu mai detaliat ar putea să arate toate greșelile, pe cari dl Müller nu a voit să le încunjure, așezând astfel pentru lucrarea sa o temelie falsă, pe care nimic nu poate sta tare și neclintit.

Intr’un capitol special vrea dl Müller să ne arate raportul numeric dintre Sași și Români, de când ni s’au păstrat date despre aceasta și până în timpul cel mai nou. În anul 1900 pe teritoriul fundului regiu de odinioară se aflau numai 153.174 Sași pe lângă 171.502 de Români. Înțelegem foarte bine, că aceasta stare de lucruri nu-i convine unui patriot sas, care își dă toată silința să ne demonstreze, că în trecut nicio dată nu a întrecut numărul locuitorilor români de pe fundul regiu pe al Sașilor. Datele, cari le avem din veacul al XVI-lea sunt de așa natură, că pe temeiul lor nu putem concluda nimic cu siguranță. Dnul Müller însuși scoate la iveală defectele celei mai vechi conscrieri a Românilor și Sașilor de pe fundul regiu, alcătuită între anii 1503—1510. E, de sigur, o mare îndrăzneală, să încerci a stabili raportul numeric între cele două popoare pe baza unei conscrieri făcute cu scop de a putea aronda mai bine dările. Pentru un cercetător obiectiv care, studiind cele mai vechi știri și date statistice, și-a putut formula o părere corectă, raportul numeric dintre Sași și Români, precum și creșterea rapidă a elementului românesc se pre-

zintă cu totul altfel decum apare aceasta din expunerile dlui Müller. În Ardeal Români au format, începând cu cele mai vechi timpuri, totdeauna majoritatea relativă a tuturor locuitorilor. Pe fundul regiu, deși statisticele săsești arată, că nu erau în majoritate față de Sași, totuși de prin veacul al XVI-lea sunt în număr așa de mare, încât bagă spaimă în ei. Singuri mărturisesc în limbajul pe care l-au întrebuintat totdeauna față de noi, de căteori își dădeau seama de neputința proprie, încă pe la anul 1600, că „in unterschiedlichen Örtern die arme Sachsen gantz ausgewurtzelt, dagegen aber diese gedachte barbarische Nation also eingewurtzelt, dass nun fast alle Winkel dieses Gesindes voll sind”.¹ Iar statisticele veacului al XVIII-lea și al XIX-lea ne arată lămurit, că pe Români îi întâlnim deja în toate acele locuri, unde se află ei și până astăzi.

(Va urma).

O voce serioasă în ora supremă

de un Arhiepiscop.

(Urmare).

La citirea acestora, am nu numai presupunerea, ci știu chiar, că mulți vor arunca o parte mare din vina pentru remanerea îndărat a poporului nostru în cultură asupra statului, fiind poate, că statul ar fi în contra școalelor confesionale, pentru că să se ridice mai ales școale comunale, cari depind mai nemijlocit dela dânsul. Nu voesc a mă face criticul statului din trecut, pentru a constata, că într’at el și-a făcut ori nu datorința într’înaintarea culturii poporului român, pecând aceasta atârna mai numai dela el. Dar tocmai așa de puțin voesc a face pe apărătorul statului de astăzi, când vin a susține, că vina ce i se atribue, nici pe departe nu o merită în măsura în care i se atribue. Deși conced și eu, că regimul astăzi poate ar vedea mai bucurios școale comunale pretutindenea decât școale confesionale, și eu îmi știu prea bine explica lucrul, totuși am convingerea, că dacă școalele noastre confesionale ar fi corespunzătoare legii, bunăoară cum sunt ale Sașilor din Transilvania, ele n’ar fi, n’ar putea fi atacate de nime. Nu pot să nu observ aci și aceea, că ori cât am învinui în această privință pe regim, totuși trebuie să recunoaștem, că avem ai mulțami introducerea a multe îmbunătățiri în școalele noastre elementare. Așa anume avem ai mulțami introducerea propunerilor din fizică, istoria naturală, istoria patriei și din alte studii, din cari înainte de a fi apărut articolul de lege 38 dela 1868 numai icicile era ceva urmă prin școalele săsești.

Deci să nu mai tot aruncăm vina pe unii și pe alții, ci să ne îndestulim a recunoaște reul în toată mărirea sa, și apoi să ne apucăm a ne face noi înșine datorința, a face tot ce putem între împrejurările în cari ne aflăm, pentru scăparea de acest reu, pentru ridicarea poporului nostru și prin el a bisericii-

¹ N. Iorga: „Sate și preoți”, p. 106 Nr. 1.

¹ Die ursprüngliche Rechtslage der Rumänen im Siebenbürger Sachsenlande, von Georg Müller. Hermannstadt, 1912.

² Broșura lui Wilhelm Bruckner: Beleuchtung der Denkschrift etc. Hermannstadt 1869.

³ Szádeczky Lajos, Az oláh telepítés legelő emléke, Századok 1906 p. 577/81.

⁴ Zimmermann-Werner, Urkundenbuch I, 20.

¹ Urkundenbuch I, 27—8.

² Urkundenbuch I, 35.

³ Századok pe 1912 Nr. 4.

⁴ „comitem Scibiniensem associatis sibi Saxonibus, Olacis, Sievlis et Bissenis in subsidium transiit”, Századok 1912, 4. füz.

lor noastre, cari cu el împreună au pornit spre ruină. Astfel dispuși să ne întoarcem toată atențiunea și să ne concentrăm toate puterile asupra chestiunii:

VI. Prin ce mijloace și modalități să începem procesul de remediere?

După a mea pricepere nu ne rămâne decât ca: *din partea bisericilor se trecem ceva mai mult în cumpăna școalelor*. Adecă, esaminând eu din punctul de vedere al procesului cultural caracterul trecutului și al prezentului, așa am aflat, că în zilele sau epocelor, când factorul principal al dezvoltării și fericirii poporului era libertatea religiei sale, toată îngrijirea spirituală și materială se concentra asupra clerului și clerul nostru s'a arătat demn de această îngrijire centrală în el, căci ne-a salvat biserica și cu ea și naționalitatea. Astăzi mântuirea poporului nostru nu mai este posibilă numai prin biserică, ci ea trebuie căutată și în școală. De aceea, o mare parte a îngrijirilor, concentrate până acum mai numai asupra bisericii, pe viitor avem să o întoarcem spre școalele noastre, așa, că nu numai cu consentimentul clerului, ci prin acesta chiar, o parte mare din favorurile de până acum ale clerului, din cumpăna acestuia trec la școală, și aceasta cât mai curând, în valori atât spirituale cât și materiale.

Toți din cler câți au simțul, iubirea, stima cea adevărată către popor, ca temelie a bisericii, și câți se cred demni de adevăratul apostolat, să iee crucea și se pornească pe calea cea spinoasă, dar unica mântuitoare a *instrucțiunii poporului*. Afară de aceasta și în special să ocupăm mai mult, în măsură mai mare, pe părinții canonici și asesorii consistoriali bisericesti cu afacerile instrucțiunii populare. Să mai reducem, sau să mai împușcăm numărul asesorilor și al referenților consistoriali dela senatele bisericesti, și cu atât mai tare să înmulțim numărul asesorilor și referenților dela senatele școlare. Se facem mai mici biserici, dar *mai multe și mai mari școale*, prin urmare mai puțini preoți și mai mulți învățători. Astfel, unde sunt astăzi 2-3 preoți într-o comună și numai un învățător, se aplicăm unul ori doi dintre preoți ca învățători. Se facem mai multe fonduri școlare și învățorești și de asemenea fie chiar prin reducerea internatelor pentru clerici, se înființăm mai multe internate pentru pedagogi, astfel ținând cont de necesitățile timpului și ale împrejurărilor actuale. Cu un cuvânt, să ne escontăm mai bine puterile bisericesti, toate, să ne deci-

dem pentru orice sacrificii spre aflarea prin ele a mijloacelor și spre punerea acestora în lucrare, întru ridicarea reală și puternică a învățământului, a școalelor noastre, căci de nou întonez, și apăs cuvântul, acestea și numai ele sunt astăzi salutea noastră. Iar când vom vedea, că pe lângă toate opintirile noastre, puterile noastre și fondurile noastre disponibile dela eparhii nu ne ajung, atunci să alergăm la maicele noastre biserici, de pe la orașe și de pe la sate, și arătându-le pericolul, să cerem să ne vină ele întru ajutor, cu mijloacele economiilor lor, adunate de ani din denariul văduvei, în cazul contrar chiar cu prețioasele lor, căci e vorba de existența noastră și a lor. Apoi dacă Mecca păgânilor sare acestora întru ajutor în casuri de mare pericol și lipsă, cum să nu ne vină nouă întru ajutor în asemenea împrejurări casele Domnului, maicele dătătoare de viață ale creștinilor, știind bine, că dacă ne vom perde noi, ele rămân orfane și pustii, iar economiile lor, capitalul lor, prețioasele lor, rămân pradă străinului, pe când dacă ne vom salva, atunci cu ajutorul celui de sus iar vom deveni în stare a le înavuși și împodobi, încă mai bine și mai frumos decât mai înainte?!

Să apelăm la sentimentele noastre frățești, Românii gr.-ort. și gr.-catolici, și să fim una și solidari în această chestiune vitală, întocmai precum au fost pururia în momentele grave ale istoriei înaintașii noștri, ori de câteori s'a lucrat de croirea sorții comune. Căci unul este scopul nostru, una și nedespărțită este soarta noastră, și dacă nu ne vom sprijini și ajuta unii pe alții, ca frați de un sânge, de nu ne vom sprijini în orele lipsei, ale pericolului, ci vom lăsa să cadă dem, astăzi unii, mâine alții, căderea întregului va fi inevitabilă, și încă din capul locului din nepăsarea noastră. Ceice n'ar lucra din toată inima la scopul acesta, sau ceice ar mai sămăna neînțelegere ori chiar ură: aceia să nu se mai considere de fii ai poporului și ai bisericii noastre, măcar de ar avea nume oricât de românești, ci ei se fie neascultați și nesocotiți în sfaturile noastre. Astfel făcând, să nu rămână nici un sătuleț românesc, nici o comună românească, fără școală română, fie ori de una, ori de alta dintre cele două confesiuni române.

(Va urma).

De pe câmpul de războiu.

Știrile de pe câmpul de războiu sunt de câteva zile favorabile Turcilor. Au avut mai multe învingeri însemnate asupra aliaților din Balcani. În diferendul dintre România și Bulgaria nici o schimbare. Decurg pertractările

în Sofia, între guvernul bulgar și reprezentantul României, domnul Ghica, dar fără a fi ajuns la vre un rezultat.

Salarizarea învățătorilor

Comisiunea instrucției publice a dietei s'a ocupat în ședința ținută Vineri sara cu proiectul de lege al contelui Zichy, referitor la regularea salariilor învățătorilor la școalele elementare populare, comunale și confessionale. A presedat fostul secretar de stat în ministerul de culte și instrucțiune publică, Zsilinsky Mihály, iar raportor al comisiunii a fost domnul Dr. Iosif Siegescu, profesor universitar. Au fost de față ministrii: conte Zichy, dela culte și instrucțiune publică, și Teleszky, dela finanțe.

Raportorul aduce elogii titularului dela culte și instrucțiune publică pentru acest proiect de lege, prin care învățătorul din cel mai ascuns sat de munte e pus în rând cu învățătorii din Budapesta, pentru că în viitor va primi atâta cât primește aceștia ca salar. După legea lui Apponyi salarul începător era 1000 coroane, și maximul de salar 2000 coroane, sumă la care ajungeau învățătorii cu 31 ani de serviciu, iar după proiectul de față, salarul începător e 1200 cor și maximul e 3200 coroane, la care ajung învățătorii după un serviciu de 38 de ani, și cu suma aceasta vin trecuți și la pensie.

Cu privire la clasificarea învățătorilor din partea inspectorilor reg. de școale, va propune o modificare. Roagă comisiunea să primească acum în general proiectul de lege, ca basă pentru desbaterea specială.

Deputatul Antal Géza consimte cu raportorul în privința cuvintelor de recunoștință, aduse ministrului de culte și instrucțiune publică. Ar dori însă, ca salarul învățătorilor dela școalele comunale și confessionale să fie egal cu al învățătorilor dela școalele de stat. Asemenea și relutul de cuartir. Mai dorește apoi, ca salarul cantonului se fie deosebit de al învățătorului. Incolo primește proiectul.

Deputatul Dr. Meltzer Vilmos (sas) primește asemenea proiectul, își rezervă însă dreptul de a face propuneri de modificare în cursul discuției pe articole.

Deputatul Mártonffy Márton ar dori să știe, ca susținătorii de școale cu cât mai contribuiesc la salarizarea învățătorilor lor, pe lângă aceea ce dă statul, iar deputatul Pekár Gyula dorește, ca învățătorii confessionali și comunali se fie întru toate egali cu cei dela școalele de stat.

Ministrul Zichy răspunde celui dintâi, că statul contribuie cu 11 milioane la salarizarea învățătorilor comunali și confessionali, iar susținătorii școalelor cu 18 milioane coroane. Despărțirea competențelor învățorești și cantonale nu se poate face, pentru că s'ar naște greutate financiară. Se miră, că învățătorii tot nu sunt mulțumiți, cu toate că li s'e dă prin acest proiect de lege tot ce țara între împrejurările actuale poate să le dea.

Ministrul de finanțe Teleszky încă spune, că s'a mers în chestia aceasta până la limitele extreme, peste cari nu se mai poate merge, fără periclitarea situației financiare a țării.

Proiectul de lege se primește în general. La discuția pe articole raportorul propune, iar comisiunea decide, ca § ul 11 să fie modificat astfel, că clasificarea învățătorilor are să fie publică și învățătorul, care nu e

mulțumit cu nota primită, fie dela inspectorul de școale, fie dela autoritatea sa bisericască, e în drept să ceară cercetare disciplinară în contra sa pentru stabilirea de nou a notei.

După paragraful 15 a propus apoi domnul ministru Zichy un nou paragraf, de cuprinsul, că învățătorii cari au acum un salar mai mare decât cel stabilit în noua lege, îl primesc și mai departe, dar în formă de adaos personal. Se primește.

Tot la propunerea ministrului Zichy se trece în proiectul de lege, că nime dintre învățători nu poate avea salar mai mic decât cel stabilit în proiectul de față, și că susținătorii de școale pot ridica din venitele proprii reutul de cuartir la suma pe care o primesc învățătorii de stat, fără ca prin aceasta să li se detrage ori reducă ajutorul de stat.

La § ul 21 se primește propunerea de modificare a deputatului sas Dr. Meltzer, că competențele școalelor cu regulamente proprii au să se fie regulate până la 31 Decembrie 1913.

La § ul 22 (acum 23) se primește modificarea raportorului, că cu privire la susținătorii de școale, cari au primit ajutor de stat, fie sub orice titlu, este a se considera de justificată sărăcia.

La §-ul 26 (acum 27) se primește întregirea deputatului sas Dr. Meltzer, că asupra susținătorilor de școale cu regulamente separate nu se pot aplica dispozițiile din legea aceasta referitoare la competențe și la înaintare. Regulamentul despre competențe este însă a se prezenta ministrului spre aprobare.

În urmă, la propunerea raportorului, să mai trece în lege (paragraf nou), că sub dispozițiile legii acesteia cad și școalele elementare cu învățători *erariai*. Proiectul de lege se declară apoi primit și în discuția specială. Imediat după redeschiderea dietei, prin 20-22 Februarie n. proiectul va fi pus la ordinea zilei și în dietă.

Împăratul Germaniei pentru credința religioasă.

(b) E un simptom at e semn al vremilor grele în cari trăim, când Domnitorul celei mai puternice Monarhii din Europa, Împăratul Germaniei, își ridică glasul pentru credința în Dumnezeu, advertisând tinera generație a Germaniei de azi, se revie la virtutea înaintașilor, cari singur prin ajutorul lui Dumnezeu, în care aveau o neștrămutată credință, au putut crea imperiul Germaniei de azi.

Sună ca un cuvânt arhieresc, ca o pastorală dată în deplină convingere creștină, cuvântul acestui Împărat, când spune, că în armamentul unui popor, fie cât de modern echipat, nu trebuie să lipsească pavaza cea mai puternică: *credința în Dumnezeu!*...

Iată, ce a spus Wilhelm al II-lea, la festivalul dat din prilejul serbării centenare a renașterii Germaniei, la Universitatea din Berlin:

„La Königsberg le-am spus Prusienilor de ost, că sămburele marilor evenimente înălțătoare de acum o sută de ani este a se căuta în convingerile religioase, pe cari s'a bîzuit atunci poporul prusian, sau cum aș zice, *succesul este a se căuta în redobândirea credinței în Dumnezeu!*”

Generația noastră de azi, care în prima linie este înclinată a crede numai aceea ce vede, și aceea ce se poate documenta, sau aceea ce se poate prinde cu mână, iar

cu Păcală despre: Țigan, Jidan, Ungur, Neamț, Popă, Preuteasă, Generali, Soldați, Călugări, Boeri ș. a.

Sunt scrise într-o frumoasă limbă românească, cu podoabe de stil și de idiome miezoase românești. Cu toate acestea din cauza cuprinsului unor piese, necorăspunzător bunului simț și moralei publice, nu e admisibilă cartea, decât pentru adulți și oameni maturi.

Trei piese din cele 83, anume: „*Frații*” (pag. 8), „*O lecție*” (pag. 37) și „*Omul și Leul*” (pag. 235) sunt de toată frumusețea și instructive, din care motiv propun: să se retipărească în broșură separată pentru tineretul nostru.

Iar unele piese, d. p. „*Mă dreg*” (pag. 49), „*Vorbe de clacă*” (pag. 59), „*Arhanghelul Gabriel*” (pag. 107), „*Împăcare*” (pag. 128), „*Canonul Călugărului*” (pag. 139), „*Înrudire*” (pag. 168), „*După păr*” (pag. 181), „*Nu mănânc*” (pag. 189), „*Mesea*” (pag. 201), „*Cu trecere*” (pag. 208) și „*Hotărâre nesocotită*” (pag. 210) — ar fi de dorit să se omită la o nouă ediție a cărții, deoarece sunt, în adevăr, prea țărănești, de cuprins vulgar, jignitor și pentru cel mai elementar bun simț.

(Va urma).

FOIȘOARA.

Literatură pentru tinerime.

(Continuare din numărul 8).

1. „*Pe lângă vatră, pilde și glume țărănești*”, de Ioan Adam (București, 1907). — Această carte, precum se vede din însuși titlul ei, conține 83 de anecdote, pilde și glume țărănești. Să resum cuprinsul tuturor, e inutil. Voiu înșira deci cuprinsul celor vre-o 10 bucăți dela început, după care se poate concluda cu privire la valoarea întregului cuprins al cărții. Anume:

1. „*Coada Dracului*” (pag 5): Diavolul e certat de mamă-sa, pentru ce nu-și mai dă pace, să mai șadă pe acasă și să nu-și vâre coada în tot locul...

2. „*Frații*” (pag. 8): Doi frați se învrăjbisără și se urau de moarte, încât nici apă nu mai luau din aceeași fantână, și toată lumea îi povestea. Odată în câmp, la coasă, un bălaur îngrozitor atacă pe unul din acești doi frați, și era pe aci să-l nimicească. Dar nu îndrăznia nimeni să-i vină întru ajutor. Aude însă celalalt, că frațele său e în primejdie și îndată i-a sărit în ajutor. După o luptă strajnică, când bălaurul era aproape să doboare pe frațele său, taie șerpele cu coasa și își scapă

fratele din gura morții. Astfel se dovedește, că sângele apă nu se face... și frăția la amar se dă pe față.

3. „*Oul de cal*” (pag. 14): Țiganul crede Românilui, că dovlecii sunt ouă de cal și n'are decât să clocească unul și la câteva luni e cu cal. Dar Țiganul se păcălește și rămâne de poveste.

4. „*Bucatele vinului*” (pag. 18): Un preot mănca nu mănca, pe la creștini, dar de beut, svânta... Un creștin la pomană îi dă lapte, ca să-i taie pofta de vin. Dar popa bea cu sete vinul și după lapte. Ii dă apoi borș acru, după care popa, zicea, că bea vinul ca după pește. În sfârșit îi aduce la masă lapte acru, socotind că măcar cu acesta să taie pofta popei de vin. Popa când vede fărfa cu lapte acru, își netezește barba cu multă mire și zice gazdei: „Aha!... uite și bucatele vinului!”...

5. „*Om de cuvânt*” (pag. 22): Un flăcău biciclist, se întâmplase că avea și albeață pe un ochi. Altfel era muncitor și cu stăricică, dar fetele nu-l suferiau nici de departe. Odată a găsit el un creștin bun să meargă cu el la pește în alt sat. Pe drum Românul și-a mai luat un prietin, care să-i umfle laudele, doar-doar vor momi o fată. — Ajungând la sooru, prietinel esagerează laudele și scoate la iveală, că peșterul e de-a binelea chior pentru un pic de albeață, încât le trece fetelor pofta de măriș.

6. „*Înduiogare*” (pag. 25): Țiganul e păcălit de nașul său, la ale cărui prânzuri venia prea des și nepoftit.

7. „*Rândășul și Logofătul*” (pag. 28): Boerul dă o lecție rândășului, care din invidie mereu îi părăște logofătul.

8. „*Luleaua popei*” (pag. 32): Mai de mult preoții n'aveau voce să fumeze. Episcopul află că doi preoți totuși fumează în ascuns și-i citează la sine. Preoții să prezintă înaintea episcopului, dar nu se știu apăra, sunt naivi, se dau de gol că fumează și se fac de haz.

9. „*Spovedania Țiganului*” (pag. 34): Se spovedește odată și Țiganul ca creștinii. Dar Țiganul minte, că numai cu o bucătică mică de cârnaț s'a înfruptat în post. Preotul își perde răbdarea, ascultând minciunile Țiganului și-l p'nesnește odată cu ceaslovul în cap. Dar când să mai dea, Țiganul o tulise spre ușa bisericii și din ușa strigă preotului: — „Ce mări? — Crezi că numai o bucătică de cârnaț am mâncat? — ba am mâncat eu, la atâta!... și-i arată brațul stâng până 'ncot.

10. „*O lecție*” (pag. 37): Unchiul binevoitor dă o lecție buna nepotului ușuratic, că de unde ieși și nu mai pui la loc, se mântue odată!...

Astfel continuă până la numărul de 83 de anecdote, pilde etc. ba, o bucată și

pentru chestii transcendente are puțină aptitudine, și căreia noțiunea religioasă îi face vădită greutate, aceasta generație are mare lipsă, ca se fie îndrumată pe o cale, care trebuie să o apuce ca se ajungă la vechia credință a părinților ei.

Căci să vedeți! Nu mult după ce ne-a părăsit Marele Rege, poporul prusian perduse credința în Dumnezeu. Obiceiuri streine ne cuprinseseră în vraje, și când sosi anul de grea cercare, 1806, se întâmplă o catastrofă cum abia mai văzuse lumea treodată. Ei, vă zic, fost-a aceasta o făptuire omească? Nu, Doamne ferește! Această nenorocire a fost judecata lui Dumnezeu. — Și pe urmă tot Voia Lui a fost mai târziu schimbarea ce s-a făcut în istoria lumii.... renașterea unei mari națiuni!

Atât de pătrunzător și impunător este acest moment istoric, cât merită să-l păstrăm adănc săpat în inimile noastre, ca să nu pierdă niciodată. Evenimentul acesta încă n'a fost făptuire de oameni, ci a fost *mână unui Dumnezeu care l-a făcut!* Și numai astfel s'a putut reculege și ridica un popor subjugat și sfâșiat, numai astfel, prin puterea credinței în Dumnezeu!

A fost o minune cum nu se mai întâmplase. Și prin urmare din evenimentele trecutului avem cele mai evidente dovezi, că Dumnezeu a fost cu noi, și este cu noi și astăzi. Iar din aceste învățături ale vremilor trecute, Germanul trebuie să și făurească o pavăză a credinței în Dumnezeu, care nu i ertat se lipsească din armamentul nici unui German!

Sub acest scut al unei nestrămutate credințe în Dumnezeu, având sus inimile, și ochii îndreptați spre cer, neprivind la dreapta sau în stânga noastră, drept înainte pornind, vom putea și noi repeta celebrele cuvinte ale marelui prim cancelar al nostru: „*Noi Germanii nu ne temem de nimenea pe lume, decât de Dumnezeu!*”²

Dela „Asociațiune“.

Nr. 350—1913.

Aviz.

Domnul Vasile Stroescu a binevoit a dona Asociațiunii spre distribuire un număr mai mare de exemplare din următoarele cărți:

Dr. Ioan Lupaș: Mitropolul Andreiș Baron de Șaguna. Iuliu Enescu: Cooperativele satești. Dr. Ioan Mateiu: Din carnetul unui dascăl.

Aceste cărți se distribuie gratuit bibliotecilor Asociațiunii și bibliotecilor parohiale și școlare.

Cei ce doresc să primească cărțile de mai sus sunt invitați să trimită biroului Asociațiunii o cerere, însoțită de 80 bani cheltuieli de poștă, cari se pot trimite în mărci poștale.

Biroul Asociațiunii.
Sibiu (Nagyszeben) Str. Șaguna Nr. 6.

Un glas din public.

Cum își împlinesc preoții noștri datoria.

Ziarul „Românul” din Arad publică sub titlul acesta în numărul de Duminică următoarele:

În 30 Octomvrie st. v. anul trecut, arhiepiscopul și mitropolitul Ioan Meșianu a publicat a 3-a circulară (întâia în 1908, 20 Noemvrie, a doua în 1911, 1 Noemvrie) către protopresbiterii, preoții și învățătorii, în care circulară arătând întunecul în care se află credincioșii săi neștiutori de carte, invită tot clerul și corpul didactic, ca să lucreze cu toții împreună pentru luminarea celor din întunecul. I. P. S. Sa își exprimă dorința, ca preoții și învățătorii să se grăbească a începe în timpul cel mai scurt așa numitele cursuri pentru analfabeți. În aceste cursuri să-și însușească scrisul și cetitul acei credincioși, cari în copilăria lor n'au avut fericirea de a cunoaște aceste două măiestrii folositoare.

Dela publicarea circularii până acum ai trecut deja 2 luni și mai bine, și în timpul acesta harnicii școlari vor fi ajuns cu scrisul și cetitul la litera z. Cel puțin așa credem noi, cari suntem departe de popor. Lucrurile stau însă cu totul altfel, după cum m'am convins în timpul vacanțelor de Crăciun. Trebuie să ne întrebăm întâi în câte parohii s'au înțeles astfel de cursuri? În foarte puține, așa, încât numărul parohiilor cu cursuri dispare pe lângă numărul parohiilor, unde nici pomeneală de cursuri. O stare tare tristă și de condamnat. Ce să fie cauza indolenței acesteia a preoților și învățătorilor, cari sunt încredințați cu conducerea turmei credincioase? Le lipsește voința și idealul național, căci timp har Domnului au destul pentru a răfăi foile ungurești, cântând după știrile referitoare la ridicarea congruel și a salariilor învățătorilor. Elevii desigur încă se vor fi aflat destui, căci

¹ Frederic cel mare, mort la 1786.

² Cuvinte rostite de Bismarck în parlamentul Germaniei, la 6 Febr. 1888.

noi Români dăm numărul cel mai mare de analfabeți dintre toate naționalitățile din Ungaria. Timp, elevi, școală încălzită, totul le-au stat la dispoziție, numai însușirea pentru un scop nobil, durere le-a lipsit.

Așa stau lucrurile astăzi la noi, pretutindeni, nu numai în cel mai negru Bihor, ci chiar și în parohiile din comitatul Sibiuului, cari sunt tare aproape de scaunul mitropolitan.

Sărmene popor român, când vei avea și tu oameni mai harnici, mai activi, pe cari cu adevărat să-ți poți numi conducători ai tăi?

Ar fi de dorit, ca protopresbiterii să cerceteze în timpul cel mai scurt toate parohiile din tracturile lor, ca să se convingă, cari sunt cauzele cari nu i-au lăsat pe preoți și pe învățători a ține cursuri? Protopresbiterii se referă la I. P. S. S. mitropolitului despre cele aflate și scaunul mitropolitan să remunereze pe cei zeloși, iar pe cei „leneși” să-i pedepsească, pentru că n'au împlinit sfaturile arhieresti.

Budapesta, 8 Februarie 1913.

Cu stimă: D. N.

NOUȚĂȚI.

Din cauza sfintei sărbători „Intimpinarea Domnului”, numărul cel mai de aproape al ziarului nostru va apărea Mercuri la orele obicinuile.

Cursurile „Asociațiunii”. Duminică în 16 Februarie n. va vorbi în sala festivă a muzeului „Asociațiunii” domnul Dr. Silviu Dragomir, profesor seminarial, despre *revoluția iobagilor români* (1784) și domnul Dr. Emil Precup, profesor la școala de fete, despre *literatură populară*. Începutul la orele 5 d. a. Prețul de intrare 30 bani, pentru studenți 10 bani. Se vor mai ține apoi la „Asociațiune” următoarele cursuri: În 23 Febr. n.: Dr. A. Crăciunescu: Trecerea dela păgânism la creștinism. Dr. Silviu Dragomir: *Revoluția luptătorilor pentru naționalitate*: Avram Iancu. În 2 Martie n.: Victor Stanciu: *Zilele creațiunii*. Ioan Oțoiu: *Latifundiile și mica proprietate*. În 9 Martie n.: Dr. Eleonora Lemény: *Evoluția teatrului francez dela drama liturgică până la cea clasică*. Oct. C. Tăslăuanu: *Grigorescu* (cu proiecțiuni de schiotecon). În 16 Martie n.: Ascaniu Crișan: *Fizica în dezvoltarea ei de azi*. Dr. Eleonora Lemény: *Drama clasică și romantică franceză*. În 23 Martie n.: E. Todoran: *Formarea reprezentațiunilor și a noțiunilor*. Dr. Pavel Roșca: *Stările sufletești anormale*. În 30 Martie n.: Dr. Vasile Stan: *Originea limbii române*. Dr. Ioan Mateiu: *Organizația învățământului primar în Ungaria, legea din 1868*. În 6 Aprilie n.: Dr. Nicolae Bălan: *Creștinismul și Răsboiul*. Dr. Ioan Mateiu: *Organizația învățământului primar în Ungaria, legile din 1879 și 1907*. În 13 Aprilie n.: Dr. Lucian Borcea: *Psihologia martorului*. Dr. Vasile Stan: *Închegarea limbii române*. Dialectele ei. În 19 Aprilie n.: Dr. Nicolae Bălan: *Natura, o minune a lui Dumnezeu*. Gheorghe Stoica: *Cooperativele la noi și în străinătate*. În 21 Aprilie 1913: Dr. Ioan Lupaș. *Principele Acațiu Barcsai și mitropolitul Sava Brancovici și Planurile țarului Petru cel mare cu privire la Ungaria*.

Noul patriarh. Patriarhatul ecumenic, în adunarea electorală ținută în Fanarul din Constantinopol, a ales de patriarh pe episcopul Calcedoniei Ghermanos.

Manevre de eamnă. Generalul Liboriu Frank a asistat la manevrele de eamnă ale garnizoanelor din Arad și Timișoara. Manevrele au ținut trei zile. Generalul și-a exprimat deplina mulțămire cu ținuta soldaților.

Fidanțare. Din Berlin se anunță, că principesa Victoria Luisa, unica fiică a împăratului Wilhelm, s'a fidanțat cu principele Ernest August de Cumberland. Prin aceasta se face o împăcare între familiile Hohenzollern și Cumberland.

Cerc electoral vacant. Domnul Emil Neugeboren, deputat al orașului Sibiu la dieta țării, și-a depus Marți mandatul înscuștințând despre aceasta prin o scurtă scrisoare pe presidentul dietei contele Tisza István.

Instalare de preot. Ni se scrie, că în 23 Ianuarie v. s'a făcut în comuna Lona maghiară instalarea noului preot Gr. Băloiu, un tiner care promite mult și dela care și poporul, blând și ascultător, așteaptă mult. La instalare a participat și un grup de studenți universitari din Cluj, ceea ce a făcut bună impresie asupra poporului. Sara a fost banchet, în casa dlui F. Ignat, învățător pensionat.

Întâlnire de suverani. Se vestește din Roma, că regele Victor Emanuel va avea o întrevedere în Veneția cu împăratul Wilhelm, care călătorește la insula Corfu.

Statute aprobate. Ni se scriu următoarele: Ven. Consistoriul arhiepiscopiei a propus cu cenzura de aprobare statutele fondurilor bisericesti din frunzașă comună Reșău, elaborate de zelosul preot Nicolae Cărpinișan. Si anume: 1 Statutul „Fondului cultural” cu capital de Cor. 5500. cu mențiunea de a salaria învățătorii; 2, al „Fondului preoțesc” cu capital de Cor. 2400, pentru salarizarea preoților, 3. al „Fondului Șaguna” (cu cap. de Cor. 400) pentru prevederea elevilor cu cărți și cu haine 4, al „Pomenirilor” (cu cap. de 1370 Cor.) pentru slujbe după răposăți. Cel al fondului de bucate a obținut aprobarea în 1902, ear al fondului de vin și al „Cantorilor”, sunt în lucrare.

Pentru jubileul dinastiei. Ministrul de finanțe rusec a înaintat dumei un proiect de lege pentru votarea unei sume de 490 mii ruble în scopul cheltuielilor necesare la organizarea jubileului de 300 de ani al dinastiei Romanov.

Cărți nouă poștale se vor pune cât de curând în circulație. Se deosebesc de cele vechi prin aceea, că pe latura adresei vor purta o linie verticală, ear partea din stânga liniei va putea fi întrebuițată pentru corespondență.

Prutul și România. Se știe că râul Prut desparte Rusia de România. Această demarcațiune naturală este recunoscută și prin contractul internațional stabilit între numele două state. Prutul însă este unul dintre râurile cele mai capricioase. În zilele trecute, aproape de Ungheni, apa râului și-a schimbat albia și, intrând pe pământ rusec, și-a croit o nouă albie. Teritoriul rusec de vreo 48 hectare aparține acum, conform contractului amintit, României. Înainte cu 20 de ani Prutul earăși își schimbase matca, rupând cam 46 hectare din pământul românesc. Atunci Rusia, cu provocare la învoeala internațională, a păstrat pentru sine acest teritor.

Catastrofa expediției lui Scott. Ziarul *Globe* din Londra publică știrea, că Scott căpitanul a atins polul sudic în 18 Ianuarie 1912, și că la întoarcere expediția lui Scott s'a nenorocit: un viscol de zăpadă i-a îngropat de vii pe Scott împreună cu 5 persoane, cari l-au însoțit. — Căpitanul Scott plecase cătră pol în 1 Iunie 1910 cu 60 de oameni pe corabia *Terra Nova*.

Banca slavilor. În Petersburg se va înființa o bancă a slavilor cu un capital de cinci milioane de ruble. Banca va avea sucursale în Moscova, Sofia, Belgrad și Cetinje.

† Alexandru Roșu, fotograf în Bistrița, după un morb scurt și greu, a decedat Luni în 10 Februarie 1913 la 8 ore dimineața, în al 59-lea an al etății, și a fost înmormântat Mercuri, în 12 Februarie 1913 la 2 ore p. m. Fie-i țarina ușoară și memoria binecuvântată!

Rectificare. Înștiințarea apărută în numărul 10 al „Telegrafului Român” privitor la alegerea de membri ai corporațiunii industriale, este a se înțelege așa, că sunt invitați *calfele*, iar nu învățăceii, și tot așa sunt a se înțelege și afișele lipite prin oraș.

Aviz. Artistul în violină, Ioan Proștean, originar din Sibiu și absolvent al conservatorului de muzică din Budapesta, va da în timpul cel mai apropiat un concert și în orașul nostru. Numitul artist a mai concertat, după cât suntem informați, în New-York, Berlin, Dresda, Lipsa, Paris și Londra. Ziua concertului și programul se vor anunța într'un număr viitor.

Duelurile președintelui camerei. Principele Alfonso de Bourbon, președintele ligei internaționale contra duelului, a trimis o scrisoare cătră președintele ligei ungare, contele Aristid Dessewffy, exprimându-și regretul cu privire la duelurile mai nouă ale contelui Stefan Tisza avute cu conții Károlyi și Széchenyi. Persoane, care figurează ca păzitori ai legilor, zice principele de Bourbon, n'ar trebui nici decât să facă concesii în afaceri de duel; și de aceea este de părere, ca liga ungară să-și urmeze activitatea cu îndoit zel. Contele Dessewffy a răspuns într'o scrisoare mai lungă, unde face un tablou al raporturilor politice din Ungaria arătând, că duelurile contelui Stefan Tisza nu se puteau înlătura. Liga ungară, de altfel, va asculta de îndemnul principelui și-l va sprijini cu stăruință în lucrarea pentru combaterea duelului.

Dare pe chibrite. Din Viena se știe, că guvernul austriac a înaintat proiectul de lege despre darea pe chibrite. După fiecare cutioară de chibrite se plătește o dare de doi bani. Aceasta înseamnă o scumpire de o sută de procente. Erarul austriac speră să încasseze un venit anual de 10—12 milioane din darea pe chibrite. Pilda din Austria va fi cât de curând urmată și de Ungaria.

Disolvarea unei societăți. În zilele apropiate va fi disolvată Societatea crucea de argint austriacă. Averea societății, în număr de 80.000 coroane, va trece în proprietatea ministerului de război, în scopul îngrijirii soldaților rezerviști. Protector al societății era moștenitorul de tron, arhiducele Francisc Ferdinand, care însă nu de mult a refuzat să mai poarte titlul de protector.

Căsătoria femeilor în funcțiune publică. Institutele mari financiare din Viena luaseră hotărârea de a nu permite căsătoria femeilor aflătoare în serviciul băncilor. Hotărârea aceasta a produs o mare agitație în cercul femeilor interesate, care au și pornit îndată o mișcare pentru revocarea opreliștei. S'au întrunit în numeroase adunări și au trimis deputați la directorii băncilor. În sfârșit câteva institute au declarat, că nu mai opresc pe funcționarele lor de a se căsători. Se crede, că exemplul dat va înrăuri și hotărârea celorlalte institute.

Viață socială.

Bal în Sibiu. Balul *Tinerimii române din Sibiu* se va ține Sâmbătă, la 1 Martie st. n. 1913 în sala dela „Gesellschaftshaus”. Venitul curat e destinat pentru fondul ziaristilor. Costumul național e binevăzut. Începutul la 8 și jumătate seara. Prețul de intrare: De persoană 4 cor., loja rangul I. 25 cor., loja rangul II. 18 cor., loja sub balcon 12 coroane. Contribuiri benevole se primesc cu mulțămire la adresa D-lui Enea Hoeman, funcționar („Albina”) și se vor chita prin jurnale. Biletele se vând din 15 Februarie până 1 Martie la „Librăria Arhiepiscopale” și seara la cassă.

Teatru în Seliște. Reuniunea meseriașilor români din Seliște dă o reprezentație teatrală, în 2/15 Februarie c. în sala festivă a școlii din Seliște. Începutul la orele 7 și jumătate sara. După reprezentațiune joc.

Petrecere în Sebeșul săsesc. Tinerimea română din Sebeșul-săsesc și jur va aranja o petrecere cu joc costumată în Sebeșul-săsesc, Sâmbătă, în 2/15 Februarie 1913, în sala cea mare dela „Leul de aur”. Începutul la orele 8 1/2 sara.

Petrecere în Tilișca. Corpul învățătoresc dela școala gr. or. rom. din Tilișca aranjează o producțiune muzicală-teatrală împreună cu joc, Sâmbătă, în 2/15 Febr. (cu ocazia hramului școlar) în edificiul școlii. Începutul la 7 1/2 ore seara.

Teatru în Hălchiu. Tinerimea română din Hălchiu va da o producțiune muzicală declamatorie-teatrală, urmată de dans, Sâmbătă 2/15 Februarie 1913 (Întimp. D-lui) în sala birtului comunal, cu concursul unui grup din societatea corală „Acordul”. Începutul la 7 ore seara.

Impărțire de sămânțe.

Cu scop de a îndemna tot mai mult populațiunea noastră la îndeletnicirea cu cultura nutrețurilor măiestrite, subscrisul comitet va împărți în primăvara anului de față în mod gratuit între membrii Reuniunii noastre *sămânță de trifoiu de lufurnă și de napi de nutreț*.

Cererile adresate comitetului să se trimită până cel mai târziu în 7 Martie n. c.

Membrii împărțiți în trecut cu asemenea sămânțe sunt rugați a ne face raport cât mai amănunțit despre modul de purcedere la cultura acestor plante, cum și despre rezultatul obținut.

Sibiu, 7 Faur n. 1913.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu”.

Pant. Lucața,
prezident.

Vic. Tordășanu,
secretar.

Teatru.

Mane, Sâmbătă se va da „Die Räuber”, tragedie de Schiller. Duminică d. a. opereta „Eva”, iar sara „Im Fegfeuer”, comedie. Luni comedia „Die fünf Frankfurter”, iar Marți, în beneficiul domnișoarei Violin, opereta „Zigeunerliebe”.

Nr. 47/1913.

(36) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei **Tăuțiu** (cl. III) se descrie concurs cu termen de **30 zile** dela această primă publicare.

Venitele cu întregirea prescripă dela stat sunt conform datelor din co-la B.

Cererile de concurs se vor înainta la subsemnatul oficiu, în termenul susindicat, îndatorându-se concurenții a se prezenta, — cu observarea dispozițiilor regulamentare — în o Duminecă sau sârbătoare la biserică, spre a cânta și predica, resp. celebra.

Alba-Iulia, 26 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiterial român-ortodox al tractului Albei-Iuliei, în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Nr. 64/1913.

(37) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala noastră confesională din **Ighiu** se descrie concurs cu termen de **15 zile** dela această primă publicare.

Salarul: 1000 cor. solvite în rate lunare anticipative din lada bisericii; cuartir în edificiul școlii și grădina (420 st. □) în parte plantată cu vie.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu, în termenul susindicat, notându-se că vor fi preferiți cei buni cântăreți, întrucât alesul va fi dator a îndeplini toate funcțiunile de cantor în și afară de biserică, pentruce va mai folosi, pe lângă salarul susnumit, și un jugăr de pământ arător; iar pentru formarea de cor, care se va pretinde dela cel ales, va primi separată remunerațiune, din fondul existent spre acel scop.

Drept la cuincuenale va avea învățătorul, numai după anii de serviciu neîntrerupt, la această școală.

Pentru a-și arăta destoinicia în cântări și a fi cunoscuți poporului se cere necondiționat dela concurenți a se prezenta, înainte de alegere, în o Duminecă sau sârbătoare la biserică.

Alba-Iulia, 29 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiterial român-ortodox al tractului Albei-Iuliei, în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala confesională din **Luncoiul de jos**, tractul Zarand, se descrie concurs cu termen de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1000 cor., din care 500 cor. dela popor, 200 dela Prea Veneratul Consistor votat sub Nr. 6688 Școl. 1912, 300 cor. din cassa bisericeii solviți în rate lunare.
2. Cuartir în edificiul școlii și folosirea 1/4 jugăr grădina dela școală.
3. Lemne de încălzit 2 stângini.

Cuincuenalele nu se compută numai după un serviciu neîntrerupt de 5 ani la această școală.

Învățătorul ales va fi îndatorat a instrui elevii de repetiție, precum și a instrui toți elevii în religie, în cântări e bisericești și a-i conduce la biserică în Dumineci și sârbători.

Concurenții se vor prezenta în comună spre a face cunoștință cu poporul.

Luncoi de jos, la 15 Ianuarie 1913.

Oficiul parohial rom gr. or.

Ioan Fugăță
preot rom gr.-or. preș. com.

Nr. 42/1912.

(38) 1—3

Vidi:

Vasile Damian
protopresbiter.

Nr. 98/1913.

(39) 1—3

Concurs din oficiu.

Pe baza înaltei rezoluțiuni consistoriale Nr. 14.591 Bis. dela 7 Decembrie 1912, prin aceasta se publică concurs nou pentru întregirea parohiei de clasa I (primă) **Hidiș**, cu termen de **30 zile** socotite dela prima însușare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele satorite în coala B. — pentru întregirea dotației dela stat.

Concurenții au a și subțerne rugarea de concurs instruită cu documentele prescrie pentru palohi de clasa primă, în termenul susindicat la subscrisul oficiu protopresbiterial. Rugările intrate după termen nu se vor considera.

Concurenții cu previa învoire a oficiului protopresbiterial se pot prezenta în parohie și la biserică spre a-și arăta destoinicia și a face cunoștință cu poporul.

Turda, la 22 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiterial gr.-or.

Jovian Murășan
protopop.

Nr. 420/1913 prot.

(28) 2—3

Concurs.

Devenind postul de **vicenotar** comună vacant prin abdicare în comuna **Săliște**, pentru îndeplinirea lui prin alegere descriu concurs și invit pe candidații de notar evalificați conform cerințelor legii, — de a-și înainta prin autoritatea lor competentă, cererile instruite cu dovezile de lipsă, la oficiul pretorial până în **16 Martie a. c.**

Săliște, la 3 Februarie 1913.

Primpretorul cercual.

Nr. 22/1913.

(33) 2—3

Concurs repetit.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala confesională din **Roșcani**, tractul Dobrei, se descrie concurs cu termen de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumente:

1. Salar fundamental 1000 cor., din care 600 cor. dela popor, iar 400 cor. și eventualele cuincuenale, ajutor dela stat, votat sub Nr. 3480/1910.
2. Cuartir corespunzător în edificiul școlii și folosirea grădinei dela școală.
3. Lemne de încălzit 8 stângini, din cari 3 stângini pentru încălzirea salei de învățământ.

Învățătorul ales va fi îndatorat a instrui și elevii de repetiție, precum și a instrui toți elevii în cântările bisericești și a-i conduce la biserică în Dumineci și sârbători.

Cererile de concurs se vor așterne subsemnatului oficiu în termenul deschis.

Concurenții se vor prezenta în comună spre a face cunoștință cu poporul.

Dobra, la 20 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiterial în conțelegere cu comitetul parohial.

Iosif Morariu
protopop.

Nr. 112/1912 par.

(26) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în comuna bis. de cl. II-a **Lăpușul superior**, protopresbiteratul Dobra, se descrie concurs nou, cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Venitele sunt cele arătate în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Concurenții își vor înainta cererile de concurs, — în termenul deschis, — Preaon. Oficiu protopresbiterial în Dobra, conformându-se dispozițiilor din reg. pentru parohii.

Din ședința comitetului parohial gr.-or. ținută în Lăpușul-sup. la 16 Septembrie 1912.

Ioan Morariu
preot, președinte.

Dionisie Lupșă
notariul comit.

Vidi:

Iosif Morariu
protopop.

Nr. 1002/1912. prot.

(18) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu dreptul de succesiune în parohia de clasa a II-a **Feriház**, protopresbiteratul tractului Sighișoara pe baza rezoluțiunei Prea Veneratului consistoriu arhiepiscopar din 15 Ianuarie 1913 Nr. 375 Bis, să publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiale fasonate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor așterne în termenul susindicat subscrisului oficiu protopresbiterial cererile concursuale, instruite conform legilor în vigoare, având a se prezenta în vre o Duminecă sau sârbătoare în biserică înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia și cuvânta.

Sighișoara, 15 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. al tractului Sighișoara, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

(2)

(413) 3—6

„TURNU-ROȘU”, cassă de economii, societate pe acțiuni în Boița.

Convocare.

Domnii a ționari ai cassei de economii, societate pe acțiuni „Turnu-Roșu” în Boița, se invită prin aceasta în virtutea § lui 18 al statutelor societății la

a IX-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Boița la **4 Martie st. n. 1913 la 3 ore p. m.** în localul societății.

O b i e c t e l e:

1. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghiere privitor la bilanțul societății cu finea anului 1912.
2. Propunerea direcțiunii și a comitetului de supraveghiere referitor la distribuirea profitului curat și darea absolutului.
3. Fixarea marcelor de prezență a membrilor direcțiunii și a comitetului de supraveghiere.
4. Alegerea a trei membrii în direcțiune pe 6 ani.

Boița, la 7 Februarie 1913.

(34) 1—1

Direcțiunea.**Contul bilanț cu 31 Decembrie 1912.**

Activa—Vagyon.	Mérleg számla 1912 dec. hó 31-én.	Pasiva—Teher.	
	K f	K f	
Cassa în număr — Pénztári készlet . . .	2,008 57	Capital de acții — Részvénytőke . . .	20,000—
Cambii escontate — Leszámitolt váltók . . .	55,115 58	Depuneri spre fructificare — Gyümölcsöző betétek . . .	69,934 24
Imprumuturi hipotecare — Kőtvény kölcsönök . . .	36,390 —	Fond de rezervă — Tartalék alap . . .	3,895 39
Imprumuturi pe obligațiuni — Kőtvény kölcsönök . . .	3,700 —	Fond de binefaceri — Jótékonykezélu alap . . .	162 64
Acțiuni — Részvények . . .	1,000 —	Cont-curent — Folyó számla . . .	1,593 —
Interese transitoare restante — Hátralékos átmeneti kamatok . . .	1,617 71	Diversi — Különfélék . . .	333 50
Mobilier — Felszerelés . . .	180—	Dividende nendicate — Fel nem vett osztalék . . .	30—
	100,011 86	Interese transitoare anticipate — Előlegzett átmeneti kamatok . . .	2,007 23
		Profit curat — Tiszta nyereség . . .	2,055 86
			100,011 86

Contul profit și pierdere.

Spese — Kiadás.	Nyereség és veszteség számla.	Venite — Bevételek.	
	K f	K f	
Interese de depuneri — Betéti kamatok . . .	3,335—	Interese de escont — Leszámitolt váltók utáni kamatok . . .	4,039 91
Contribuție directă — Allami adó . . .	1,063 44	Interese hipotecare — Jelzálogos kamatok . . .	2,645 13
Spese — Kiadás . . .	850 46	Interese de imprumuturi pe oblig. — Kötvény kölcsön kamatok . . .	313 35
Marce de prezență — Jelenletti jegyek . . .	582 —	Interese după cont-curent — Folyó számla utáni kamatok . . .	75—
Profit curat — Tiszta nyereség . . .	2,055 86	Provizțiuni și alte venituri — Jutalékok és más jövedelmek . . .	799 37
	7,886 76		7,886 76

Boița, la 31 Decembrie 1912. — Bojcz, 1912 évi december hó 31-én.

Direcțiunea: — Az igazgatóság:

Ioan Druhora m. p. **George Comșa m. p.,** prez.-elők. **Ioan Stoia Bobeșiu m. p.**
Vasile Cloaje m. p. **Ioan Căndea m. p.** **Ioan Brătilesco m. p.**

Confrontând aceste conturi cu registrele principale și auxiliare le-am aflat în regulă. — Jelen számlákat megvizsgálván, a fő- és segédkönyvekkel összehangzásban találjuk.

Boița, în 7 Februarie 1913. — Bojcz, 1913 évi február hó 7-én.

Comitetul de supraveghiere: — A felügyelő bizottság:

Nicolae Hânsea mp. **Frangu Constantinescu mp.,** **Marcu Brătilesco mp.** **Ioan Moldor mp.**
prezident — elnök.

Onorate Domnule!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, deja din anul 1910 începând am deschis în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Dau orice informații în orice cauză ce se ține de Budapesta. Dau informații relativ la petițiile înaintate la diferitele ministere și la alte oficii publice. Dau informații în chestii de licențe. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Cu drag fi conduc prin Budapesta pe aceia, cari vin să vadă frumusețile orașului, ori au afaceri prin capitală.

Cumpăr pe bani gata

tot felul de galițe, ouă, miei, porci, oi, viței, vite mari, porci, lână, piei, iepuri, — mai departe mere, pere, nuci, prune, miere de stup, ceară, fasole, cartofi, ciuperci, varză, vin, rachiu, fân, mohor, lemne; păduri, moșii.

Dacă îmi trimiteți adresa

bucuros Vă trimit în fieștecăre săptămână un „Aviz săptămânal” despre prețurile diferitelor mărfuri din Budapesta.

Exoperez

dela băncile cele mari din Budapesta imprumuturi pe amortizare cu procente mici.

Vă fac atent

că în interesul DV. este, dacă în orice cauză Vă adresați mie. Dacă veniți la Budapesta, să veniți la mine, căci eu Vă recomand advocați buni, medici vestiți, Vă conduc pe la fabrici să Vă alegeți mașine, motoare, mori, ferestre, pompe, automobile etc. Grijesc ca să nu fiți înșelați. Fiind de față, ca martore la facerea contractului, nu las ca contractul să conțină altceva, decât aceia, ce am hotărât și cum am tocmis.

Zilnic primesc plângeri dela țărani români, cari cumpărând mașini prin agenți străini, au fost înșelați iscăind contracte a căror conținut nu l au cunoscut neștiind țărani români ungurește.

Planul meu este ca, conducând pe românul nostru la fabrici și nu la agenți de mașine, drept din mână primă să-și cumpere cele trebuincioase, și să-l scutesc de șarlataniile agenților și să-l scap de procese. — Vă ofer serviciul meu cinstit și românesc pentru o taxă mică. Pentru răspuns alăturați o marcă postală.

(328) 10—10

Cu stimă:

L. OLARIU, Budapesta, II., Tölgyfa-u. 16. II. 8.

în Buda, lângă podul „Margithid”.